

Apostar per Catalunya i la seva llengua

Alfred Badia

En la conferència que Joan Triadú pronuncià en el primer cicle de reflexions sobre la cultura catalana, el seu pronòstic, tocant al futur de la llengua segons les dades observables de moment, fou d'ambigüitat. Aquesta estimació s'ha d'entendre en relació amb els objectes que els catalans no assimilats considerem irrenunciables. La llengua catalana ha de ser la llengua a usar a Catalunya a tots els nivells, per tots els residents, tant a l'hora de parlar com a la d'escriure. Afegim, és clar, que aquest objectiu a assolir reconeix civilitzadament que l'oficialitat del català no nega a la llengua espanyola l'ús circumscrit que li és naturalment i justament propi. Res de discriminacions, però tampoc res de subjeccions.

La justesa del pronòstic de Joan Triadú, entenem que ha estat confirmada en el debat sobre el futur de la llengua catalana que s'escaigué el vespre del dia 21 de l'actual mes de novembre a TV3, els participants del qual són, majoritàriament no solament especialistes en llengua catalana o sociolingüística a la Catalunya escrita, sinó a tots els Països Catalans. En el debat no es pronuncià el mot ambigüitat, però s'hi perfilaren dues posicions clares i oposades pel que fa al futur de la llengua, que hi equivalen. Els representants de les institucions autonòmiques encarregats de l'anomenada normalització de la llengua emeteren un judici, diguem-ne, optimista: no som on anem, però hem millorat molt, doncs continuarem millorant amb vista a l'objectiu abans dit. Els joves professors de llengua catalana i de romanística a Castelló i a Bellaterra-Barcelona, Vicent Pitarch i Xavier Lamuela respectivament, opinaren al contrari: la llengua catalana es troba en una situació crítica, òbviament al País Va-

«Si l'ambigüitat fa mala cara i no hi ha més remei: ¿haurem de limitar-nos a apostar per Catalunya i la seva llengua? Volem dir, que s'entengui bé, aposta i brega, com fan els qui tots sabem o hauriem de saber, pocs però infatigables. Car si apostar per Catalunya i la seva llengua no és garantia de victòria, és coratge per a la brega», escriu Alfred Badia en una crida a la participació activa

lència i no tant a Catalunya —Vicent Pitarch—; la llengua catalana no penetra en el cos de l'organització econòmica de Catalunya, s'entén la industrial i comercial —Xavier Lamuela. Un judici mixt, tan matisable com vulgueu, entre aquestes dues posicions, condueix al mateix pronòstic que Joan Triadú havia formulat: si normalització vol dir camí cap a la normalitat, i normalitat significa que la llengua catalana, pròpia i oficial de Catalunya, ha d'acabar per ser la llengua real de Catalunya, en el sentit i de la manera que hem dit més amunt, el futur d'aquesta llengua es presenta objectivament ambigü.

A nosaltres, però, ens escomet un dubte greu, respecte a aquest terme. Amb l'ambigüitat, ¿intenta hom superar els optimistes i els pessimismes dels catalans més emocionals que no analítics, amb una estimació tàctica que esquivi l'espectre de l'hibridisme generalitzat progressiu, una actitud elusiva no desesperançada intencionalment, per allò de «si et sents vençut, ja t'han vençut»? O bé, ¿és una pura indeterminació, asimptòticament objectiva, davant la multitud mal garbellable de dades contràries i contradictòries? ¿Ambigüitat per no dir lenta agonia o perquè no és possible veure-hi clar?

No serem nosaltres, evidentment, els qui ens posarem a sentenciar l'assumpte. Si volem, ni, òbviament, podem. Només som capaços d'apuntar alguns dels factors a tenir en compte, subratllant o difuminant els que ens sem-

blen respectivament decisius o secundaris. Tres d'aquests factors mereixen, des de diferents punts de vista, la citació, i a aquests tres ens cenyirem en aquest article.

El primer, inqüestionablement decisiu, és l'ofec a què està sotmès políticament el català, per obra de l'imperialisme espanyol instal·lat secularment al poder, sigui del color que sigui, i subratllem que sense exceptuar-ne el *felipismo* actual. No tenim espai per a glossar-ho, però la política espanyola, des de la invenció del *Estado de las autonomías*, fins a les constants reduccions, entrebancs, obstacles, recursos, argücies legalistes, jugades brutes, oblits, menyspreus, etc. de les possibilitats instrumentals del nostre ja minso Estatut, no fa més que continuar en forma d'asfixia la política de genocidi cultural del franquisme. Diguem-ho sense embuts: la llengua catalana els fa nosa, els destorba, els indigna, pel sol fet d'existir dins de l'Estat espanyol. La variant més liberal arriba a admetre-la com una mena de quítxua mediterrani a extingir a no massa anys vista. Enfront d'això, el Consell Executiu de la Generalitat, dotat d'un poder anàleg al de la Comunitat Autònoma de Madrid, la de la Rioja o la de Castella-Lleó, es troba lligat de mans i peus.

De tota manera, insuficient i tot, com ho creu el qui signa, la llei de normalització del català té un cert àmbit d'efectivitat i existeix i s'aplica sota la direcció d'una dona admirable, realista i intel·ligent que es diu Aina Moll. ¿Quins obstacles greus s'oposen a un ús eficaç d'aquest instrument?

Una primera resposta, fruit d'una temptació probablement ineludible, és la de l'existència entre nosaltres d'un 50 per cent de castellanoparlants, protegits, almenys en els moments d'ara, per l'espanyolisme que intenta instrumentalitzar-los contra la normalització del català. Amb tot, si hem de ser justos, reconeguem que no és d'ells, que procedeix l'aspecte més greu del *pidgin* o «papiament» catalanoespanyol amenaçador del futur. Els castellanoparlants obrers no s'oposen a la integració lingüística, si els tractem com es mereixen i no tenim pressa. El perill més greu —el segon factor important a tenir en compte a què ens referíem— resideix en els mateixos catalans, llevat, és clar, els de la minoria resistent de sempre. Un sector majoritari d'aquests s'inclina, probablement de manera no deliberada, a l'abandó d'allò que li pertoca fer per a normalitzar, és a dir, per a salvar l'ús social de la llengua. Aquell engrescament, aquella voluntat de plantar cara, aquell delit per a recuperar socialment la llengua dignificada per la codificació del temps de l'Estatut del 1932 s'ha estovat, ha cedit, s'ha esquerdat. Què ens ha passat? Diguem només sumàriament que els catalans d'ara vivim, quant a l'ús de la llengua, sotmesos en gran part a simples inèrcies: la negativa, la de l'ús del castellà oral i escrit, sigui per servilisme, per gràciosa concessió abandonista o per la por hereva de la que inculcà el franquisme policíac; i la positiva secular que ens aguanta, la que ens fa usar el català que hem «mamat» a

la llar, a la feina —si no topeu amb tecnicismes—, al carrer, segons com al futbol i... a les manifestacions de l'Onze de Setembre. Aquesta llengua de la nostra identitat secular ens l'estimem, ens indigna que ens la insultin, però l'amor no ens mou a procurar-li una major expansió, llevat, ho tornem a dir, les minories de sempre. Ja veiem tots, per exemple, quin eco està tenint popularment, pràcticament el II Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Mireu rètols comercials, escolteu els parlants per carrers i places, almenys a Barcelona, feu-ho també amb ràdios i televisions per saber si en millora la correcció, investigueu què passa a la majoria d'escoles...

En aquesta desesma, ja ho sabem, pesen moltes malures i benifets que abans no existien: la pèrdua de la fe, l'ocàs de les ideologies, l'hedonisme de bracet amb el progrés de les tecnologies. I encara, els problemes de la desocupació forçosa, de la droga, de l'amenaça nuclear, bèl·lica o txernobylica, que guanyen la partida de la llengua. I també hi ha tercer factor dels tres a què al·ludíem: el gota a gota continu dels articles i llibres de tants autoanomenats intel·lectuals a règim de postmarxisme i/o postmodernitat, fuga reiterada d'alienacions menors, que tanmateix requeririen un comentari a part. ¿Hauran de fer, com Pascal amb l'existència de Déu, allò de deixar-nos d'anàlisi i restar en l'aposta? Si l'ambigüitat fa mala cara i no hi ha més remei: ¿haurem de limitar-nos a apostar per Catalunya i la seva llengua? Volem dir, que s'entengui bé; aposta i brega, com fan els qui tots sabem o hauriem de saber, pocs però infatigables. Car si apostar per Catalunya i la seva llengua no és garantia de victòria, és coratge per a la brega.